

III. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu Sonuç Bildirgesi

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM), TMMOB Gıda Mühendisleri Odası ve TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın birlikte düzenlediği III. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu, 10-12 Mayıs 2012 tarihlerinde, Konya'da gerçekleştirilmiştir. Sempozyum boyunca; 4 çağrılı, 34 sözlü, 359 poster bildiri olmak üzere toplam 420 bildiri sunulmuştur. Sempozyumu 600'ü aşkın bilim insanı, sanayici, teknik eleman ve öğrenci takip etmiştir. Sempozyuma katılımın fazla olması yanında; sunulan bildirilerin nicelik ve nitelik olarak oldukça iyi bir düzeyde olması, bu alandaki büyük zenginliğin tüm paydaşlar tarafından paylaşımı açısından son derece önemli bir gösterge olarak değerlendirilmiştir.

Geleneksel Gıdalar; her kültürde olduğu gibi ülkemizde de coğrafya, iklim, tarımsal üretim imkânları ve hepsinin üzerinde de geleneksel yaşam tarzının etkisi ile şekillenmiş ve yüzlerce yıldır üretim ve tüketimleri süregelen gıda maddeleridir. Bu gıda maddelerinin her biri yüzlerce yıllık deneyimle biçimlenmiş, sadece mevcut imkânlarla gıda muhafazasının temel faktörlerini sanatsal bir incelikle kullanarak oluşturulan son derece özgün ürünlerdir. Bundan dolayı, son yıllarda dünya genelinde geleneksel gıdalara giderek artan bir ilgi oluşmuştur. Bu sempozyumda; kültürel birikimimize dikkat çekilerek, yok olmasının önüne geçmek, onu geliştirerek devamını sağlamak ve tarihe not düşerek gelecek nesillere ulaştırmak ana hedef olarak benimsenmiştir.

Avrupa Birliği (AB) geleneksel gıda ürünlerini yasal olarak korumak, böylece haksız rekabeti, tüketicinin yanlış bilgilendirilmesini önlemek ve geleneksel gıdaların sağladığı ekonomik getiriyi gıdanın ait olduğu yöreye kazandırmak amacıyla bir dizi yasal önlem almıştır. Türkiye AB ile bütünleşme süreci içerisinde benzer yasaları kendisine adapte etmiş ve bu konuda Türk Patent Enstitüsünü yetkili kılmıştır. Ancak, uygulamada geleneksel gıdaların orijinini/kalitesini belirlemede kullanılan kriterler ve metodoloji maalesef yetersizdir. Bu durum, geleneksel bir gıdanın

tescili esnasında bazı sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında geleneksel gıdalarımızın kayıt altına alınması büyük önem arz etmektedir.

Türk Patent Enstitüsü'nün üstlendiği Coğrafi İşaret patentleme prosedürü konusundaki sorunlar ve kurulan sistemin işler hale getirilmesinin önemi sempozyum katılımcılarınca da vurgulanmıştır. Bu konuda en çok öne çıkan noktalar şunlardır:

- Patent başvurusunun kişi ve şirketlerin başvurusuna açık olmasının getirdiği mahsurlar,
- Patent Enstitüsünde bu konuda yeterli sayıda personel olmaması,
- Patente konu olan gıda maddelerinin denetimlerinin yetersizliği ve
- Geleneksel ürünlerimizin korunması temelinde konuya ilişkin yönetmeliğin henüz çıkarılmamasıdır.

Geleneksel gıdalarımızın envanterinin çıkarılması ve bu ürünlerin kayıt altına alınması bir gerekliliktir. Ayrıca yakın coğrafyamızda bu ürünlerimize oldukça benzer ya da aynı adlarda ürünlerin olması nedeniyle, envanter çalışmalarında ürün özellikleri ve çeşitlerinin yanı sıra yayıldığı coğrafi alanın da net olarak belirlenmesine acilen ihtiyaç vardır. Bu amaçla, başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere komşu devletlerin ürünlerinin bilinmesi ve bu ülkelerin geleneksel ürün envanterlerinin takibi de önem arz etmektedir.

Geleneksel gıdaların, üniversitelerimizde yürütülen lisansüstü tezlere konu teşkil etmesinin, geleneksel gıdaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması açısından lokomotif görevi göreceği düşünülmektedir.

Geleneksel özellikli ürünlerimizin üretim metotlarının gıda güvenliği gereksinimlerini sağlayıp sağlamadığının da araştırılması önem arz etmektedir. Bu çerçevede, elde edilen bulgular üzerinden geleneksel özellikli gıdalarımızın risk değerlendirmesi yapılmalı; sorun alanlarının çözümü için yeni araştırma ve projeler

gerçekleştirilmelidir. Bu çalışmaların, ürün mevzuatlarının oluşturulmasında da temel alınacak şekilde planlanması önemlidir. Ayrıca, mevcut teknolojiler ile bu ürünlerin orijinalinden uzaklaşmadan yapılabilişliği ile ilgili araştırmalar da teşvik edilmelidir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Araştırma Master Planları ve diğer proje desteklemeleri kapsamında geleneksel gıdaların kontrollü şartlarda üretimi, geleneksel kültürlerin izolasyonu ve üretime yönelik olarak yapılacak bilimsel çalışmaların teşvik edilmesinin amaçlandığı bilinmektedir. Bu desteklerin nihai hedeflerinden biri de, gıda güvenliğine yönelik kriterleri belirleyen ve ürünün kendine has özelliklerini hükümler haline getiren özel mevzuatın yayınlanması olmalıdır. Bu kapsamda yürütülecek çalışmalarda/projelerde; ürüne has özelliklerin tescile bağlanabilmesi için risk oluşturan durumların iyileştirilmesi temelinde, ürünlerimizin ayırt edici özelliklerinin belirlenmesi için yönlendirme yapılmalıdır. Özel mevzuatına yerleştirilecek ürüne özgü, istisnai hükümlerin neler olacağını belirlenmesi istenmeli, katma değer sağlayabilecek seçilmiş geleneksel ürünlerimiz için gerekirse davet yolu ile araştırmaların gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Kültürel mirasımız olan geleneksel gıdalarımızın korunması önemlidir. Kırsal kalkınmada önem arz eden bu ürünlerin adlarının jenerik ad (ürünün öz adı) haline gelmesinin önlenmesi için, bu ürünlerin resmi kayıt altına alınması gereklidir. Bu konuda yürütölmekte olan çalışmalar, belli bir sisteme kavuşturularak hızlandırılmalıdır. Bu amaçla, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türk Patent Enstitüsü, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Üniversiteler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının koordinasyonunda çalışmalar yapılmalı ve gerekirse bu amaçla özel bir birim oluşturulmalıdır. Bu ürünlerin üretim metotları da tescile bağlanarak, milli mirasımız olan ürünlerimizin hukuki koruma altına alınması sağlanmalıdır. Ayrıca konuya özel detay mevzuat ve ürüne özgü istisnai hükümlerin oluşturulabilmesi için, konu uzmanlarının yetiştirilmesi önemlidir. Mevzuat çalışmalarında, bu ürünler üzerinde çalışan üniversite temsilcileri ile ilgili diğer paydaşların katılımına özen gösterilmelidir.

Geleneksel ürünlerimizin tamamının Coğrafi İşaret (Cİ)'e konu olamayacağı bilinmektedir. Bu nedenle, Cİ alabilecek olanlarının belirlenmesi ve Cİ'e sahip olanların tescil belgelerinde ayırt edici özellikler başta olmak üzere, bu ürünlerin işaretlenmesi, tanıtımı ve Cİ almış/alacak olan benzer işaretlerin değerlendirilmesi için Bakanlığın öncülüğünde Cİ'lere yönelik çalıştayların ve ilgili yörelerde özel değerlendirme toplantılarının yapılması yararlı olacaktır.

Menşe ve mahreç işareti olarak ulusal ve uluslararası platformda geleneksel ürünlerimizin koruması temelinde geliştirilmiş olan coğrafi işaretlerin korunması sistemi yeniden gözden geçirilmeli, bu çerçevede coğrafi işaret başvuru ve denetim sistemi etkin bir biçimde işler hale getirilmelidir. Bu konuda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Türk Patent Enstitüsü daha sıkı işbirliği içinde olmalıdır. Kontrol sistemindeki eksiklikler giderilerek, bu ürünlerin kontrol ve belgelendirilmesi ile denetiminde etkinlik sağlanmalı, bu işaretlerin ayırt ediciliğini arttırabilmek için, gelişmiş ülke örneklerinde olduğu gibi bu ürünlerin özel işaretlemesi de yapılmalıdır.

Bu ürünlerin kendine has yapılarının ve üretim metotlarının korunması temelinde, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat dikkate alınarak, mevzuatında izin verilen şekli ile bu ürünlerin modern işletmelerde üretime taşınabilirliğinin sağlanması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. İlgili tüm kesimler bu konuda gerekli desteği sağlamalıdır.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın da bu konuya özel önem verdiği bilinmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmalarda gerekli alanlarda işbirliğinin sağlanması sisteme büyük katkı sağlanacaktır.

Geleneksel gıdaların üretiminin kırsal kalkınmada; özellikle de kırsalda yaşayan kadınlara iş kazandırılmasında bir fırsata dönüştürülmesinin hedeflendiği bilinmektedir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi için ilgili kesimlerin Gıda, Tarım ve

Hayvancılık Bakanlığı veya Kültür ve Turizm Bakanlığı eli ile bilgilendirilmesi önemlidir.

Kalite güvencesi sağlanarak, özellikleri resmi kayıt altına alınmış Cİ'e sahip belli ürünlerimizde olduğu gibi, ülkemize has geleneksel ürünlerimizin resmi kayıt altına alınmasını takiben uluslararası pazarda tanıtımları sağlanmalı ve bu tanıtımlar sürdürülmelidir.

Bu sempozyumun düzenlenmesinde her zaman olduğu gibi, maddi manevi desteklerini bizden esirgemeyen başta Selçuk Üniversitesi Rektörü olmak üzere, sempozyum paydaşlarına, sempozyumumuza sponsor olan Türk Gıda Sanayinin güzide kuruluşlarına, sempozyumumuza bildirimleriyle veya misafir olarak katılan Üniversitelerin seçkin bilim insanlarına ve sempozyumun düzenlenmesinde büyük özveriyle çalışan bölümümüzün vefakar ve gayretli öğretim elemanlarına milli değerlerimizin korunması için yaptıkları katkılardan dolayı en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Sempozyum Başkanı
Prof. Dr. Selman TÜRKER
Selçuk Üniversitesi Gıda Mühendisliği
Bölümü

Dr. Mustafa ÇETİNDAG
Gıda Tarım ve Hayvancılık
Bakanlığı Tarımsal
Araştırmalar Genel
Müdürlüğü

R. Petek ATAMAN
TMMOB Gıda
Mühendisleri Odası

Dr. Turhan TUNCER
TMMOB Ziraat
Mühendisleri Odası